

Opgravning af fredede orkideer på Møn - Er formidling farlig for sjældne planter?

Af Charlotte Stawitzki

Den 29. maj var vi tre botanisk interesserede, som var taget på tur til Fanefjord på Møn.

Spor efter opgravninger af orkideer

Vi mødtes desværre med huller efter opgravning af orkideer. For desværre havde der været mennesker, "samlere", der åbenbart manglede disse orkideer i samlingen. Mennesker, som IKKE respekterede, at ALLE orkideer er TOTALT fredede og dermed beskyttede mod opgravning. (Se FREDNING nedenfor.)

Jeg har selv siddet i Dansk Orkide Klubs bestyrelse for mange år siden og har desværre set/oplevet opgravninger af de vilde orkideer i dette regi.

Ved Fanefjord var det gået ud over Salep-Gøgeurt. En uge før var der fundet 33 blomstrende skud. Nu var der mindst 10 huller, som nok skyldtes opgravning af orkideerne og der blev i det område fundet færre end halvdelen af de orkideer, som var der ugen før.

Figur 1. Før opgravning. "Hul" er fra kokasse. Foto: Bo Kayser

Figur 2. Efter opgravning. Gravehul i midten. Nedtrådte orkideer til højre. Foto: Bo Kayser.

Kort tid inden var der blevet bragt information om fundene på Facebook. Bør vi fremover begrænse vores formidling og gøre stedsangivelser mere upræcise, for at undgå sådanne hændelser.

Ref.: FREDNING:

En del af vores orkidéer har været efterstræbt af mennesket for deres smukke og særegne blomster. Det gælder fx Frueskoen hvor den eneste bevoksning ved Buderupholm (Rold Skov) i 1889 blev omkranset af et højt hegn for at beskytte de efterstræbte planter. Hegnet minder os på samme tid om datidens begreber om fredning og om vores egen manglende evne til at lade naturen i fred.

I dag er alle vores orkidéer fredede. Det betyder at de gerne må opleves i naturen, tegnes og fotograferes, men at det er forbudt at plukke dem eller høste frø - for slet ikke at tale om at grave dem op. Når man har valgt at frede alle orkidéer, også de mere almindelige, skyldes det at mange sjældne og sårbare arter kan forveksles med de mere almindelige arter.

Fredningen er også en følge af Bern-konventionen, hvis formål er at beskytte europæiske arter af vilde planter og dyr og deres levesteder, samt EF's habitatdirektiv der omfatter de to orkidéarter Fruesko og Mygblomst.

Ref.: Jimmy Lassen

Fredede dyr og planter

Mange dyr og planter trues af udryddelse, derfor bliver de fredet.

Fredede dyr og planter må ikke samles ind eller slås ihjel, og planter må ikke fjernes fra det sted, de vokser op, jf. [artsfredningsbekendtgørelsen](#)

Alle vilde pattedyr og fugle er fredede, med mindre der er givet tilladelse til at jage dem i [jagtloven](#).

Miljøstyrelsen fastsætter jagttider og afgør, hvilke arter der må jages. De dyr, der ikke er jagttid på, er fredede. De fleste fuglearter er fredede, bl.a. alle rovfugle og småfugle samt de fleste vadefugle. Desuden er alle krybdyr og padder samt 13 arter af insekter beskyttet af en særlig fredning. Det gælder også nogle truede plantearter, bl.a. alle orkideerne.

Om fredede dyr og planter

Mange dyr og planter findes i så få eller små bestande i Danmark, at de risikerer at blive udryddet her i landet. Derfor har vi fredet mange af dem. Det er med til at sikre, at de overlever og har det godt.

Arterne kan også beskyttes gennem [internationale aftaler](#), som Danmark har undertegnet. Aftalerne forpligter os til at beskytte en række dyr og planter, deriblandt nogle, som ikke er sjældne her i landet.

Nogle arter kan også beskyttes i særlige områder. Det gælder fugle og sæler i [natur- og vildtreservater](#) og enkelte planter på bestemte lokaliteter. Beskyttelsen kan også være midlertidig f. eks. gennem et forbud mod jagt af dykænder i isvintre i bestemte områder.

Fredning er kun en af måderne til at beskytte dyr og planter. En anden måde er at bevare og pleje de steder, hvor dyrene og planterne findes. Det kan ske gennem:

- [Love, der beskytter dyr og planter](#)
- [Fredning af bestemte arealer](#)
- [Beskyttelse af bestemte typer af natur i hele landet](#)
- Genopretning af naturen

Miljø- og Fødevarerministeriet.

Miljøstyrelsen

Den danske rødliste.

Den danske Rødliste er fortegnelsen over de danske plante- og dyrearter, der er blevet rødlistevurderet efter retningslinjer udarbejdet af den internationale naturbeskyttelsesorganisation ([IUCN](#)). At rødlistevurdere vil sige at foretage en vurdering af plante- og dyrearternes risiko for at uddø. For at skabe overblik og mulighed for sammenligning er alle arter, der er taget stilling til, medtaget på Den danske Rødliste. Herved opnås et samlet overblik over antal af og status for arter registreret i Danmark i de behandlede grupper.

At plante- og dyrearter uddør (eller opstår) er et led i Jordens naturlige processer. Gennem de seneste århundrede har forøgede menneskelige aktiviteter medført, at arters risiko for at uddø er blevet øget.

IUCN har videreudviklet deres system til vurdering af arters risiko for at uddø. I lighed med tidligere udgaver af system bygger på det nugældende på en række kategorier, der afspejler de enkelte arters risiko for at uddø.

Det nye i systemet ligger i, at alle plante- og dyrearter kan henføres til en kategori, og at det sker ved opfyldelse af et eller flere kvalitative og kvantitative kriterier. Samtidig er indført en kriteriedokumentation, der begrunder placering i en given kategori.

Systemet er konstrueret til at foretage rødlistevurdering på globalt niveau. Det er endvidere udviklet sådan, at rødlistevurdering kan udføres nationalt, så forskellige lande kan rødlistevurdere på et ensartet og sammenligneligt grundlag.

Kravene til kvalitet og objektivitet ved rødlistevurderingerne af arter er øget, og dermed bliver processen ved rødlistevurderingerne mere tidskrævende, hvis IUCNs kriterier skal opfyldes. Det er hensigten, at der skal foretages revisioner af rødlistevurderingerne med mellemrum for at afspejle de løbende ændringer, der sker i arternes status.

Bemærk venligst, at indtil en art er rødlistevurderet efter det nugældende system, er bedømmelserne i [Rødliste 1997](#) gældende.

Formål

Formålet med rødlistearbejdet er dels at tilvejebringe et grundlag, som kan bruges til vurdering af udviklingen i den biologiske mangfoldighed i Danmark og dels at opfylde internationale forpligtelser i henhold til [Biodiversitetskonventionen](#), som Danmark ratificerede i 1994. I Biodiversitetskonventionen indgår følgende delmål:

- at gøre opmærksom på arter, der er forsvundne eller er truede,
- at danne grundlag for en prioritering af naturovervågningen i Danmark
- at skabe en platform for naturforvaltnings- og naturbeskyttelsesarbejde nationalt og internationalt, og
- at opfylde internationale forpligtelser overfor Biodiversitetskonventionen ved regelmæssigt at offentliggøre rødlistes over naturligt forekommende, forsvundne og truede arter i dansk natur.

Mere information

Læs mere om rødlistesystemets indhold og opbygning, funktion og baggrund i [den danske manual for rødlistning af plante- og dyrearter](#). Rødlisten er for tiden under opdatering. En ny og opdateret rødliste forventes publiceret ultimo 2019.

Citering:

Den danske Rødliste bedes citeres på følgende måde:

Wind, P. & Pihl, S. (red.): Den danske rødliste. - Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet, [2004]-
. [redlist.dmu.dk](#)(opdateret april 2010)

Wind, P. & Pihl, S. (eds.): The Danish Red List. - The National Environmental Research Institute, Aarhus University [2004]-. [redlist.dmu.dk](#) (updated April 2010)

Ref. P. Wind samt S. Pihl